

многоуровневої моделі категорії аспектуальності – визначаюче вплив аспектуально релевантного класу, до якого належить глагольна лексема, на її видове поведіння. Для аналізу обрано лексический масив *eventiva tantum*, який наповнюють глаголи аспектуального класу евентивів, позначаючі миттєве подія, в тому числі і несподіване, непередбачене, а також являючіся наслідком надмірного захоплення процесом або недосмотра, оплошності.

Визначено основні риси аспектуального поведіння евентивів: а) тривіальне видове партнерство: як перфектив, так і імперфектив мають подійне значення; б) обмеженість акціонального партнерства: для деяких імперфективів допустимий лише дистрибутив; в) відсутність прогресивної функції. Визначено специфіку видового партнерства: як і термінативи, евентиви належать до парних по виду глаголам, але їхня парність має інший характер. Термінативне партнерство як в мовному, так і в когнітивному аспекті є гетерогенним: імперфективи позначають процес, спрямований на досягнення певного подія, а перфективи – подія як закономірне завершення діячого процесу, повну його реалізацію по відношенню до свого внутрішнього межі. На відміну від цього евентивне партнерство в мовному плані є гетерогенним, а в когнітивному – гомогенним: як перфективи, так і імперфективи позначають подія. Встановлено закономірності і типи аспектуальної полікатегорійності, властиві досліджуваному масиву глаголів, типологізовані евентивні ситуації.

Ключеві слова: вид, аспектуальність, аспектуальний клас, перфектив, імперфектив, евентив, термінатив, активитив, статив, релятив, видове партнерство, акціональне партнерство, прогресивне значення, аспектуальна полікатегорійність.

Summary. Kalko M. I. Ukrainian verb aspectology: eventiva tantum

The article presents one of the Ukrainian verb facets, that of the close connection between the implicit and explicit components of the dynamic multi-level aspectology category, that is the decisive influence of the aspectual-relevant class incorporating the verb lexeme, on the verb aspect peculiarities. The analysis has been made on the lexical massif of *eventiva tantum* covering the verbs of the aspect class of event-makers, or eventives, meaning an unexpected event, as well surprising and unforeseen, mostly through unawareness or negligence. The main features of the aspect vision for the eventives are defined: 1) trivial aspect partnership, both perfect and imperfect forms meaning an event; 2) limited action partnership, some imperfect forms are meant for distributive only; 3) the function of progress is void. The specific sense of aspect partnership is exposed: both terminatives and eventives belong to couple-aspect verbs, yet their aspect nature is evidently different: terminative partnership, in both lingual and cognitive sense is heterogeneous: imperfectives meaning event-centred progress, and perfectives - the event as its ultimate termination, a full completion as to its inner limit, the eventive partnership is linguistically heterogeneous, and homogeneous in the cognitive sense, as both imperfectives and perfectives mean an event. It had been stated for the regular types of the aspect multi-category nature characteristic of the massif under consideration, and the eventive situations had as well been stratified.

Key words: aspect, aspect category, aspect class, perfective, imperfective, eventive, terminative, activitive, stative, relative, aspect partnership, action partnership, progressive meaning, aspect multi-category nature.

УДК 811.161.2'367

Л. В. Шитик

РІЗНОРАНГОВИЙ СИНКРЕТИЗМ СПІЛЬНОСУБ'ЄКТНИХ ЦІЛЮВИХ ОДИНИЦЬ

Статтю присвячено дослідженню спільноsubj'єктних цілювих одиниць як репрезентантів різнорангового синкретизму в площині протиставлення «просте речення // складне речення». Проаналізовано специфіку інфінітивних цілювих конструкцій, умотивовано логічність їх кваліфікації як синкретичних утворень, з'ясовано ступінь вияву в них диференційних ознак простого і складного речень. Виокремлено й описано чинники, які визначають місце цих конструкцій у зоні перехідності: спільноsubj'єктність // різноsubj'єктність, поширеність // непоширеність інфінітивної конструкції, наявність // відсутність давального subj'єкта біля інфінітива, обов'язковість // факультативність сполучника. Диференційовано периферію простого речення, периферію складнопідрядного речення і

проміжну ланку, репрезентовану конструкціями з однаковим ступенем вияву диференційних ознак обох типів речень.

Ключові слова: синкретизм, різноранговий синкретизм, репрезентанти опозиції «просте речення // складне речення», спільноsubj'єктні цільові конструкції, периферія простого речення, периферія складного речення, проміжна ланка.

Постановка проблеми. У межах складнопідрядних цільових речень наявні численні перехідні утворення, що мають ознаки внутрішньорангового спільнокатегорійного синкретизму і різнорангової синхронної перехідності. Останні репрезентовані інфінітивними конструкціями, синтаксичний статус яких у мовознавстві витлумачений по-різному.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Традиційно такі речення кваліфікують як складнопідрядні [2, с. 237; 1, с. 24 та ін.]. На думку Г. П. Арполенко, поширений інфінітивний сполучниковий компонент мети є підпорядкованою частиною складнопідрядного речення, оскільки структурно він розміщений в одному ряду з односкладними простими інфінітивними реченнями з модальним значенням бажаності дії. Пор.: *Ні, негайно треба зробити все, щоб підтримати, виростити їх здоровими й дужими* (Бойч.). – *Підтримати б їх, виростити здоровими й дужими* [1, с. 24].

Основним аргументом, що засвідчує їхню належність до складнопідрядних речень, вважають наявність сполучника щоб біля інфінітива [7, с. 11]. За висловом А. І. Гамової, «уведення до конструкції з інфінітивом сполучника щоб переносить інфінітив на інший синтаксичний рівень – до ярусу складнопідрядного речення, у якому інфінітив не другорядний член, а головний член підрядної частини, структурно співвідносний з односкладним інфінітивним реченням» [Там само, с. 22–23].

Згідно з другим підходом, речення із залежним інфінітивом зараховують до простих речень з інфінітивним зворотом [16, с. 128–130; 9, т. 2, с. 365 та ін.]. М. У. Каранська так обґрунтовує цю кваліфікацію: «Якщо погодитися з тим, що в реченнях мети, які генетично зв'язані з конструкціями з супіном, службове слово щоб насамперед є засобом граматичного оформлення інфінітива мети, то речення з таким інфінітивом слід відносити до простих (можливо, ускладнених) речень, а не до складних конструкцій» [12, с. 115].

Частина дослідників наполягає на проміжному характері речень з інфінітивною цільовою частиною [16, с. 125; 6, с. 48; 3, с. 290 та ін.], що цілком прийнятно. В. М. Бріцин вважає, що інфінітивна конструкція позбавлена як предикативного оформлення, так і модальної співвіднесеності з дійсністю. Вона позначає предикативну модель дійсності, яка окреслює спрямованість, мету дії, названої в головній частині, а це дає підстави кваліфікувати цільові речення з інфінітивною конструкцією як проміжні утворення, що синтезують ознаки простого і складного речень [3, с. 290].

Як стверджує Г. Ф. Гаврилова, поняття про складне речення пов'язане в граматиці з уявленням про суму модально-часових планів предикативних частин, кожен із яких має абсолютне значення, а також предикативних категорій (часу, модальності, особи). У простих реченнях, ускладнених відокремленими членами речення, вираженими дієприкметниковими чи дієприслівниковими зворотами, значення часу, модальності, особи завжди відносне. Таке ж відносне значення наявне і в інфінітивних конструкціях, оскільки синтаксичний час, модальність та особа в них спрогнозовані значенням категорій головної частини. На відміну від інфінітивних конструкцій із часовими та умовними сполучниками, де переважають ознаки складного речення, цільові конструкції ближчі до простого речення, оскільки відносними в них є предикативні категорії особи й часу. Однак інфінітивні конструкції мають ознаки, що об'єднують їх зі складними реченнями: у них, як і в складнопідрядному реченні, домінують роль відіграє значення сполучника, а заміна одного сполучника іншим спричинює повну зміну семантики синтаксичних відношень [5, с. 49].

Мета статті полягає в комплексному дослідженні спільноsubj'єктних цільових інфінітивних конструкцій як репрезентантів різнорангового синкретизму в площині протиставлення «просте речення // складне речення». Досягненню задекларованої мети

сприятиме реалізація таких завдань: описати специфіку цих конструкцій, умотивувати логічність їх кваліфікації як синкретичних утворень, з'ясувати ступінь вияву в них диференційних ознак простого і складного речень.

Виклад основного матеріалу дослідження. На нашу думку, спільноsubj'єктні цільові інфінітивні одиниці марковані різноранговим синкретизмом, тому що в них поєднані диференційні ознаки простого і складного речень, ступінь вияву яких різний. Для з'ясування місця цих конструкцій у зоні перехідності потрібно зважати на такі диференційні ознаки: спільноsubj'єктність // різноsubj'єктність, поширеність // непоширеність інфінітивної конструкції, наявність // відсутність давального subj'єкта біля інфінітива, обов'язковість // факультативність сполучника. Логічно виокремлювати периферію простого речення, периферію складнопідрядного речення і проміжну ланку, репрезентовану конструкціями з однаковим ступенем вияву диференційних ознак обох типів речень. У такій схемі загалом доречна класифікація І. В. Висоцької. Дослідниця виокремлює три групи інфінітивних цільових речень у російській мові: 1) близькі до простого речення моноsubj'єктні конструкції, у яких наявний одиничний інфінітив мети і сполучник *чтобы* або поширений інфінітив і сполучник *чтобы*, який легко можна опустити; 2) поширені моноsubj'єктним інфінітивним зворотом ускладнені речення зі сполучником *чтобы*, що заповнюють проміжну ланку між простими і складнопідрядними реченнями; 3) конструкції з поліsubj'єктним інфінітивом, кваліфіковані як «майже складнопідрядні» [4, с. 136–137].

Дискусії щодо синтаксичного статусу інфінітива як засобу вираження цільової семантики пов'язані також із неоднозначними судженнями стосовно факультативності використання сполучника *чтоб*. У конструкціях з обов'язковим сполучником дослідники пропонують звертати увагу на наявність / відсутність давального subj'єкта: якщо давальний subj'єкта наявний, ця конструкція складна, якщо семантичного subj'єкта¹ немає, уся конструкція належить до простого речення [10, с. 10].

За граматичною ознакою – наявністю спільних чи різних subj'єктів у предикативних частинах – складнопідрядні речення мети поділяють на спільноsubj'єктні (моноsubj'єктні, одноsubj'єктні) та різноsubj'єктні (поліsubj'єктні, двоsubj'єктні), що дає змогу констатувати подібність деяких складнопідрядних речень мети, зокрема спільноsubj'єктних конструкцій, до простих речень [11, с. 67].

Спільноsubj'єктні одиниці, у яких присудок головної частини виражений особовою формою дієслова (лише в дійсному чи в умовному способі), а підрядна частина завжди інфінітивна (не заперечна), мають синоніміїні структурні варіанти серед простих речень або можуть у них перетворюватися. Напр.: *Наперекір усьому таки повернулася, щоб знову рятувати його, щоб знову дивитись на нього закохано* (О. Гончар) – пор. **Т.:** *Наперекір усьому таки повернулася знову рятувати його, знову дивитись на нього закохано*.

У спільноsubj'єктних складнопідрядних реченнях мети, синоніміїних до простих речень, обставинна функція інфінітивного сполучникового компонента найчіткіше виражена, оскільки в обох випадках зберігається інваріантне значення мети. Периферією простого речення логічно вважати конструкції, у яких присудки представлені дієсловами цілеспрямованого руху: іти, прийти, вийти, зайти, увійти, бігти, поспішати, встати, піднятися, поїхати (напр.: *Вона прямує до вікна, щоб закрити* (правильно зачинити – Л. Ш.) *його* (Дара Корній); *А я й приїхала, щоб залишитись* (Дара Корній), зворотними дієсловами руху, які історично стали неперехідними: нахилитися, повертатися, пробратися, забитися, зібратися (напр.: *Сама ж вертає назад, щоб подякувати коневі* (Дара Корній) та дієсловами на означення цілеспрямованого затримання або припинення руху: залишитися, зупинитися і под. (напр.: *Досягнувши вершини, зупинились, щоб передихнути...* (О. Гончар); *Він залишився на скелі, щоб розповідати зірці казки, оберігати її, коли вона спить, і*

¹ Сон Мен Гон вважає, що потрібно розрізняти subj'єкти синтаксичні та семантичні. Підмет – синтаксичний subj'єкт, але subj'єктом дії може бути й додаток, а це – семантичний subj'єкт. Якщо збігаються синтаксичний і семантичний subj'єкти, то цільова конструкція теж має інфінітивну форму [8, с. 81–86].

милюватися нею, милуватися, доки бачать його очі, доки б'ється його серце (Л. Баграт). Такі речення вможливають трансформацію вилучення цільового сполучника без порушення змісту речення, пор. **Т.:** *А я ї приїхала залишитись; Сама ж вертає назад подякувати коневі; Досягнувши вершини, зупинились передихнути.*

Не завжди інфінітивну конструкцію можна замінити придієслівним інфінітивом, вилучивши сполучник. Напр.: *Цілу добу перли на повному газі, щоб встигнути...* (О. Гончар). Цьому перешкоджає особлива модальність (бажальність), унесена часткою *б* до сполучника. На думку Л. Ю. Максимова, особлива модальність, порівняно з модальністю головної частини, а також наявність аналогічних конструкцій серед простих речень дають підстави кваліфікувати конструкції «чтобы + инфинитив» як підрядні частини [14, с. 106].

У ролі пояснюваних слів головної частини в складнопідрядних реченнях мети функціують дієслова й інших семантичних груп, зокрема мовлення, думання, сприймання, якщо вони демонструють інтенсивний, задуманий, розрахований на щось акт мовлення, думання, сприймання; дієслова на позначення дії-вольового акту за наявності додатка, що називає об'єкт спрямування дії; дієслова бути, стати, уживані зі словами категорії стану та особливими предикативними прикметниками чи іменниками, тощо [13, с. 116–119]. Такі дієслова прогноують цільовий поширювач, напр.: *Заварює собі мамин заспокійливо-сонний чай, щоб заснути, швидше заснути* (Дара Корній); *Я придумую світ, щоб прокинутись в ньому, Я придумую час, щоб зустрітись з ним* (О. Стасик); *Аліна має сказати йому слово, типу пароль, щоб увійти* (Дара Корній); *Я нетерпляче чекала, доки вона шукала фірмовий пакет, щоб укласти в нього книгу, і розхвалювала гладенький фінський папір* (Л. Баграт); *Навіть колись спеціальні школи для отаких обдарованих дітей організували, щоб вдосконалюватися* (Дара Корній).

Кваліфікація статусу цільових конструкцій, визначення їхнього місця в зоні перехідності залежить від наявності додатка в давальному відмінку із суб'єктним значенням (незалежно від того, чи збігається він із суб'єктом дії головної частини, чи ні) або від можливості його введення до речення.¹ Такі інфінітивні конструкції становлять периферію складнопідрядних речень мети. Напр.: *Адже людям треба знати й пізнавати не лише діла господні, вони незбагненні, через це й не пізнаються до кінця, а діла нечистого знати потрібно, щоб остерігатися* (В. Шевчук) – пор. **Т.:** *...а діла нечистого [людям] знати потрібно, щоб остерігатися [людям].*

Якщо іменник у давальному відмінку (наявний біля інфінітива або домислюваний) не має суб'єктного значення, то такі конструкції логічно зарахувати до проміжної ланки, кваліфікуючи їх як складнопідрядні речення або прості ускладнені, напр.: *У Техасі маніфестанти прив'язали себе до дорожніх знаків, щоб зупинити рух* (Л. Костенко) – пор. **Т.:** *У Техасі маніфестанти прив'язали себе до дорожніх знаків, щоб зупинити рух [іншим].*

Висновки дослідження та перспективи подальших наукових розвідок. Отже, спільно суб'єктні цільові інфінітивні конструкції є репрезентантами різнорангового синкретизму в площині протиставлення «просте речення // складне речення». Кваліфікація їх як синкретичних утворень умотивована тим, що вони формально подібні до складних, а за семантикою близькі до простих речень. Місце цих конструкцій у зоні перехідності визначають такі чинники: спільно суб'єктність // різно суб'єктність, поширеність // непоширеність інфінітивної конструкції, наявність // відсутність давального суб'єкта біля інфінітива, обов'язковість // факультативність сполучника. Логічно виокремлювати периферію простого речення (такі конструкції генетично пов'язані зі структурами із супіном, а тому підрядний сполучник необов'язковий), периферію складнопідрядного речення (з огляду на наявність додатка в давальному відмінку із суб'єктним значенням, незалежно від того, збігається він із суб'єктом дії головної частини чи ні, або на можливість його введення до речення) і проміжну ланку, репрезентовану конструкціями з однаковим ступенем вияву диференційних ознак обох типів речень (іменник у давальному відмінку, наявний біля інфінітива або домислюваний, не

¹ На важливості давального суб'єкта наголошувала Г. І. Недбаєва [15, с. 136–137].

має суб'єктного значення). Пропонована студія вможливує розширення спектру дослідження інших комбінацій диференційних ознак у межах напівскладних речень. З огляду на це, вивчення синкретичних утворень перспективне для подальших наукових пошуків.

Список використаної літератури

1. Арполенко Г. П. Інфінітивні речення як структурний компонент складних речень з підрядним мети / Г. П. Арполенко // Мовознавчі студії. – К. : Наук. думка, 1976. – С. 18–27.
2. Богородицкий В. А. Общий курс русской грамматики / В. А. Богородицкий. – [5-е изд., перераб.]. – М. ; Л. : Соцэргиз, 1935. – 356 с.
3. Брицын В. М. Синтаксис и семантика инфинитива в современном русском языке / В. М. Брицын. – К. : Наук. думка, 1990. – 319 с.
4. Высоцкая И. В. Синтаксический статус предложений со значением цели (с точки зрения переходности) / И. В. Высоцкая // Исследование языковых единиц в их динамике и взаимодействии. – М. ; Уфа : [б. и.], 2000. – С. 132–140.
5. Гаврилова Г. Ф. К вопросу о статусе сложносочиненного предложения / Г. Ф. Гаврилова // Синтаксические связи, строение формантов и семантические отношения в сложном предложении / [отв. ред. Г. П. Уханов]. – Калинин : Калининский гос. ун-т, 1985. – С. 81–88.
6. Гаврилова Г. Ф. Переходные конструкции в синтаксисе сложного предложения и их системные отношения : [учебное пособие по спецкурсу] / Г. Ф. Гаврилова. – Ростов н/Д. : РГПИ, 1985. – 84 с.
7. Гамова А. И. Синтаксическое выражение цели в современном украинском литературном языке : автореф. дисс. на соискание ученой степени канд. филол. наук : 10.02.02 «Украинский язык» / А. И. Гамова ; Харьковский гос. ун-т им. А. М. Горького. – Харьков, 1989. – 24 с.
8. Гон Сон Мен. Выражение смысла «цель» в сложноподчинённых и бессоюзных предложениях русского языка / Сон Мен Гон // Русский язык в школе. – 1998. – № 3. – С. 81–86.
9. Грамматика русского языка : [в 2-х т.]. Синтаксис. Т. 2. Ч. 1–2 / [редколлегия : В. В. Виноградов, Е. С. Истрина]. – М. : изд-во АН СССР, 1954. – Т. 2. Ч. 1. – 703 с.; Т. 2. Ч. 2. – 444 с.
10. Дяговец И. И. Проблемы системного описания синтаксиса целевых отношений : автореф. дисс. на соискание ученой степени канд. филол. наук : 10.02.01 «Русский язык» / И. И. Дяговец ; Ростовский гос. ун-т. – Ростов н/Д., 1980. – 32 с.
11. Кадомцева Л. О. Українська мова: Синтаксис простого речення / Л. О. Кадомцева. – К. : Вища шк., 1985. – 127 с.
12. Каранська М. У. Сполучники що, щоб і граматичні конструкції з ними в сучасній українській літературній мові : дис. ... канд. філол. наук : 10.02.01 «Українська мова» / Каранська Марія Устимівна ; Київський держ. пед. ін-т ім. О. М. Горького. – К., 1955. – 264 с.
13. Каранська М. У. Сполучники що, щоб і граматичні конструкції з ними в сучасній українській літературній мові / М. У. Каранська. – К. : вид-во АН УРСР, 1962. – 136 с.
14. Крючков С. Е. Современный русский язык: Синтаксис сложного предложения / С. Е. Крючков, Л. Ю. Максимов. – [2-е изд., перераб.]. – М. : Просвещение, 1977. – 191 с.
15. Недбаева Г. И. О разграничении сложноподчинённого предложения с инфинитивным придаточным цели и простого предложения с обстоятельством цели, выраженным инфинитивом, присоединяемым союзом «чтобы» / Г. И. Недбаева // Вопросы синтаксиса русского языка (Сборник статей) / [ред. коллегия : Г. В. Валимова (отв. ред) и др.]. – Ростов н/Д. : Ростовский н/Д. гос. пед. ин-т, 1971. – С. 172–184.
16. Чередниченко І. Г. Складнопідрядні речення у сучасній українській мові. Спецкурс для студентів філологічних факультетів / І. Г. Чередниченко. – Чернівці : Чернівецький держ. ун-т, 1959. – 134 с.

Надійшла до редакції 11.03.15

Прийнято до друку 14.05.15

Аннотация. Шитик Л. В. Разноранговый синкретизм общесубъектных целевых единиц

Статья посвящена исследованию общесубъектных целевых единиц как репрезентантов разнорангового синкретизма в плоскости противопоставления «простое предложение // сложное предложение». Проанализирована специфика инфинитивных целевых конструкций, мотивирована логичность их квалификации как синкретических образований, выяснена степень проявления в них дифференциальных признаков простого и сложного предложений. Выделены и описаны факторы, определяющие место этих конструкций в зоне переходности: общесубъектность // разнотематность, распространенность // нераспространенность инфинитивной конструкции, наличие // отсутствие дательного субъекта при инфинитиве, обязательность // факультативность союза. Дифференцированы периферия простого предложения, периферия сложноподчиненного предложения и промежуточное звено, представленное конструкциями с одинаковой степенью проявления дифференциальных признаков обоих типов предложений.

Ключевые слова: синкретизм, разноранговый синкретизм, репрезентанты оппозиции «простое предложение // сложное предложение», общесубъектные целевые конструкции, периферия простого предложения, периферия сложного предложения, промежуточное звено.

Summary. Shytyk L. V. Multi-grade syncretism of the common subjective purpose oriented units

The article is devoted to the investigation of the common subjective purpose oriented units as representants of the multi-grade syncretism in the orbit of the opposition «simple sentence // complex sentence». The author analyses specificity of infinitive purpose oriented structures, explains logicity of their characteristics as syncretic formations, finds out the degree of differential features of simple and complex sentences in the structures. The author selects and describes the factors that determine the location of the structures in the area of transition: common subjectivism // multi-subjectivism, prevalence // non-prevalence of the infinitive structures, presence // absence of dative subject at the infinitive, obligatory // optional conjunction. Periphery of the simple sentence, periphery of the complex sentence and intermediate link, represented by structures with the same degree of differential features of both types of sentences are differentiated.

Key words: syncretism, multi-grade syncretism, the representants of the opposition «simple sentence // complex sentence», the common subjective purpose oriented units, periphery of the simple sentence, periphery of the complex sentence, intermediate link.

УДК 811.161.2'

Т. В. Щербина

**ОБСТАВИННІ АДВЕРБІАТИВИ
В ГОВІРКАХ СЕРЕДНЬОНАДДНІПРЯНСЬКО-СТЕПОВОГО ПОРУБІЖЖЯ**

У статті проаналізовано семантику й структуру обставинних прислівників у говірках середньонаддніпрянсько-степового порубіжжя, досліджено особливості їхнього функціонування, указано на специфіку формального вираження. Увагу зацентовано на первинних займенникових прислівниках, їхніх дериватах та вторинних утвореннях, що постали внаслідок адвербіалізації відмінкових форм самостійних частин мови. Докладний аналіз частотності вживання обставинних прислівників у діалектних текстах (розглянуто 350 лексем) показав, що в говірках середньонаддніпрянсько-степового порубіжжя найпоширеніші темпоральні прислівники й прислівники місця, рідковживані прислівники мети, а прислівників причини, які в літературній мові становлять кількісно обмежену групу слів, у засвідчених діалектних текстах не виявлено зовсім. Прислівникова система досліджуваного континууму є закономірним результатом давніших процесів розвитку мови, відтворює характерні риси говірок середньонаддніпрянсько-степового порубіжжя (функціонування лексичних і семантичних регіоналізмів, різних словотвірних і фонетичних варіантів адвербіативів, зміни в семантичній структурі лексем) та репрезентує наслідки сьогоденної діалектно-літературної взаємодії у вигляді найновіших лексичних нашіарувань.

Ключові слова: адвербіативи, первинні займенникові прислівники, вторинні прислівники, регіоналізми, середньонаддніпрянсько-степове порубіжжя.

Постановка проблеми. Проблеми функціонування діалектних морфологічних явищ є одними з актуальних в українському мовознавстві. Належного висвітлення потребує й прислівникова система, зокрема специфіка функціонування, історія формування, тенденції розвитку адвербіативів в усіх говорах української мови.

Аналіз останніх досліджень і публікацій і визначення раніше не вивчених частин проблеми. У вітчизняній мовознавчій літературі відомі дослідження сучасного стану та історичного розвитку прислівників. Історію формування й становлення адвербіальної системи ґрунтовно проаналізовано В. Німчуком [13], розвиток системи прислівника української мови представлено в дослідженнях І. Чаплі [18], Г. Ярун [19]. Історію формування окремих лексико-семантичних класів прислівників і їх творення досліджено в дисертаціях М. Вербового (способу дії) [4] та П. Білоусенка (часу) [2], І. Даценка (прислівники місця) [7]. У діяхронному плані прислівниковий словотвір розглянуто в працях С. Бевзенка [1], Т. Назарової [12], І. Ощипко [14], Л. Гумецької [6], С. Самійленка [16], І. Уздиган [17] та ін.